

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > פסח 004 זמן חרותנו תשסב

פסח 004 זמן חרותנו תשסב

חרות - שורש העבודה הפנימית

חג הפסח הוא "זמן חרותנו". נשתדל לבאר מעט את המושג "חרות" בעבודת הנפש. מהי מהותה של החרות, מה הם חלקיה, ומתי וכיצד ניתן להשיג כל חלק של חרות.

חז"ל אומרים: "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה" (אבות ו, ב). וצריך להבין, מדוע החרות האמיתית נמצאת דוקא בעסק התורה.

האדם מורכב מנשמה וגוף. הנשמה היא חלק אלו-ק ממעל, והגוף - ארציות, חומריות, "כי עפר אתה ואל עפר תשוב". באופן טבעי, בשעת לידתו של האדם, הכח שנמצא בגילוי הוא כח הגוף. הנשמה נעלמת כמעט לחלוטין. כי כיון שתכלית האדם היא להידבק בקונו, הרי שראשית העבודה הפנימית היא לגלות את הנשמה. כאשר האדם מגלה את נשמתו, יש אפשרות שיהיה דבוק בקונו. כי הנשמה היא חלק אלו-ק ממעל, ובכוחה להידבק בקב"ה - "קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא".

כל זמן שנשמת האדם נמצאת אצלו בהעלם, אפשר שילמד תורה ויקיים מצוות, אבל להגיע לתכלית הנרצית, שהיא קרבת ה', אי אפשר!

והנה מועדי השנה, תחילתם בחג המצות. סדר זה בא להורות לאדם כיצד להתקרב לקב"ה. אם רואים אנו שהפתיחה של המועדים הוא חג המצות - שאחד משמותיו הוא "זמן חרותנו" - נלמד מכאן ששורש העבודה הפנימית היא החרות.

שני חלקים ב"פשוט גופך מעל נשמתך"

מהי חרות?

"ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבות" (שמות כג, יב). לכאורה ליום השבת היה צריך לקרוא "חרות". בששת ימי המעשה אדם משועבד למעשיו הגשמיים, ובשבת הוא חדל מהם. מדוע, אפוא, דוקא חג פסח נקרא "זמן חרותנו" ולא שבת?

מצרים, כידוע, היא המיצר הגדול ביותר שישנו. ההתראות של שעבוד מצרים הוא, שהיה בעולם מקום ושמו מצרים, ובני ישראל היו שם בגלות.

ומהו המיצר שנמצא בנפשו של אדם? - הגוף המעלים על נשמתו של האדם. זהו המיצר האמיתי שמיצר את ההתגלות האלוקית הקיימת בנפש כל אחד ואחד מישראל.

על מנת להבין מהו המיצר המעלים, יש להתבונן קודם מה נמצא בתוך המיצר; מהי מהות הנשמה, ומהי מהותו של הגוף הכובל, מפריע ומעלים את הנשמה.

ידיעת מהות הנשמה, אינה ענין של ידיעה ותו לא. כיון שכל עבודת האדם היא לגלות בפנימיותו את נשמתו, עליו להבין ראשית כל את מה הוא מחפש. אחר שיבין מה הוא מחפש, יוכל להבין גם את הדרך כיצד לחפש. כל זמן שלא ידוע מהו הדבר שמחפשים, אפשר שהאדם יעבור על הדבר הנרצה, ולא ידע שמה שהוא מחפש כבר דילג והלך.

כך הוא בכל דבר: הראשית היא ההכרה וההבנה של הדבר, ולאחר מכן מגיעה העבודה. ראשית כל צריך סדר, להבין מה הראשית ומה האחרית, "מגיד דבר מראשית ועד אחרית" - ורק אחרי כן מתחילים לבנות. "סוף מעשה במחשבה תחילה", אבל אם אין את ה"מחשבה תחילה", אלא מיד ניגשים אל המעשה - בהכרח שאין את ה"בחכמה יבנה בית".

האדם צריך ראשית להכיר מהי הנשמה, מהו גוף, ולהבין את הסתירות בין נשמתו לגופו, להבין כיצד מעלים הגוף את הנשמה, ואז לנסות להסיר את ההעלם של הגוף ולגלות את הנשמה.

הנשמה היא חלק אלו-ק ממעל, חלק מעצמותו ית' כביכול. באופן כללי ישנם שני ניגודים עיקריים בין הנשמה לגוף, ואלו שני הדברים שעל האדם להפריד ולקיים דברי חז"ל "פשוט גופך מעל נשמתך".

הנקודה הראשונה היא: כל מין אוהב את מינו. "מצא מין את מינו וניעור". מציאת מינו מעוררת בו את הנקודה הפנימית של עצמו ולכן הוא מתעורר, כיון שמתגלית נקודת הפנימיות, והפנימיות של כל דבר זו האהבה.

כיון שהנשמה היא חלק אלו-ק ממעל, כיון שהיא עצם רוחני טהור, הרי שתשוקת הנשמה היא לרוחניות, לאלוקות ולקרבת ה'. רוחניות זו הגדרה מאוד כוללת. ההגדרה היותר מפורטת היא אלוקות, וכשאדם זוכה ומבין עוד יותר פנימה, הוא מבין שיש לחפש את נקודת עצמותו ית' בכל דבר.

רוחניות במושג הכללי יכולה לכלול מלאכים וכו'. כשהנשמה זוכה, היא מכירה שהחיפוש של כל נקודה הוא אלוקות גמורה, עד נקודת האלוקות הפשוטה.

הנשמה קצה בחומר, סולדת מהחומר, ואינה חפצה בו. כל רצונה הוא: "ואני קרבת ה' לי טוב". לעומתה הגוף, שנוצר עפר מן האדמה, כל דבר משתוקק לשורשו, ממילא רצונו בארציות, בחומר העכור.

כשהנשמה נכנסת לתוך גופו של אדם, יש כאן ראשית כל את ההעלמה על הנקודה הזו. הנשמה קודם כניסתה לגוף רצתה רק רוחניות, רק את הקב"ה - ואילו הגוף רוצה גשמיות. כשהגוף בתוקפו בשעת הלידה, והנשמה בהעלם, מתגלה באדם הרצון רק לגשמיות - אוכל וכדומה.

עבודת האדם היא, להוציא את הנשמה ממאסר הגוף, לפשוט את הגוף מעל לנשמה, ולגלות את הרצון האמיתי, שהוא רצון לרוחניות, רצון לאלוקות.

זהו המיצר הראשון שהנשמה נמצאת בו. ועל זה יש לאדם מצות 'פדיון שבויים', לפדות את נשמת עצמו מגופו.

הנקודה השניה היא, שאף כשאדם כבר זכה וזיכך את עצמו, וכל רצונו ושאיפתו הוא לרוחניות, סוכ"ס הוא מולבש בגוף, ולבוש זה מונע מהנשמה להתפשט ולהתרחב למעלה מן המקום ולמעלה מן הזמן. הגוף מכיר מקום: או כאן או שם, הוא גם מכיר זמן: או פסח או שבועות או סוכות. אבל הנשמה, שהיא בעצמותה רוחנית אלוקית, כוללת בתוכה את הכל!

נמצא אם כן, שהעבודה הראשונה המוטלת על האדם היא לצאת מעולם החומר, מהרצון לחומריות, מהתשוקה לגשמיות, ולהיכנס לעולם רוחני, והעבודה השניה היא, לאחר שהנשמה כבר נמצאת בגילוי, ויש רצון לרוחניות, יש לעמול על כך שמגבלות הגוף - שהם מקום וזמן - לא יגבילו על הנשמה.

באופן כללי, אלו הם שני ההעלמים שהגוף מעלים על הנשמה, ומהות החרות היא לשחרר את הנשמה מהמעצר בו היא נמצאת, לשחררה מהמיצרים, מה'מצרים' הפרטי של כל אחד ואחד, שהוא הגוף, ולגלות את נשמתו ולהשתמש בה.

מנוחת הגוף וחרות הנפש

והנה כפי שביארנו, תחילת עבודת האדם - החרות - היא היציאה מעולם החומר, וכניסה לעולם של רוח.

כשהאדם רוצה להשיג את מהות החרות בתוך עולם החומר, בעוד שהנשמה נמצאת בתוך הגוף, יש כאן סילוף עמוק של המושג חרות. "יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתיים, ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד" (בראשית מט, יד-טו). "יששכר חמור גרם", כלומר עבודתו היא עבודה עם ה"חמור", עם החומריות. העבודה של החומריות אינה עבודה עם חרות. חרות זהו עולם של נשמה. העולם של הגוף הוא עבודת "ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד".

אם אדם רוצה להחליף את מהות החרות שהיא שייכת לנשמה, ולהשתמש בה לעבודת הגוף, הריהו מהפך בזה את כל תכלית

היצירה. הוא מחזק את כל כוחות הגוף ומעלים את הנשמה. ולהתקרב אל הקב"ה בחיזוק של הגוף והעלם של הנשמה, זה פשוט וברור שאי אפשר!

"וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה, ויט שכמו לסבול". צריכים להבין שיש מנוחה ויש חרות. יש שבת שעניינה מנוחה, ויש את חג הפסח שענייניו חרות. ואלו הם שני עולמות נפרדים לחלוטין!

אדם חושב שהחרות עניינה מנוחה, והוא מחפש במועד לצאת עם הגוף לכל מיני מקומות, להשתמש בו ולנוח. אבל לא זו עבודת היום. מנוחת הגוף היא ענין שונה לחלוטין מהעולם הנקרא "חרות".

מנוחה עם הגוף שייכת בשתי צורות. ישנן בזה נקודה תחתונה ונקודה העליונה.

הנקודה התחתונה של מנוחת הגוף, היא מה שמוזכר במס"י כמה פעמים, כל פעם באופן שונה, אבל עיקר הנקודה היא זו: כשם שאדם המסוגל לשאת עשרים קילו על גבו, אם יעמיס על עצמו חמישים או ששים קילו, גופו יתמוטט - כך גם כשאדם עובד את הקב"ה, הוא עובד עם הנשמה ועם הגוף, ויש עומס מסוים שהוא יכול להטיל על גופו. מעבר לכך הזה, שם נצרכת המנוחה. זו אינה מנוחה בתורת שכר, זו מנוחה מחמת שאדם צריך להכיר את מגבלות הגוף ולהשתמש עם הגוף רק עד כמה שניתן. לישון כמו שצריך, לאכול כמו שצריך וכו', כל אחד לפי טבעו. זוהי המנוחה הפשוטה שנצרכת לכל אחד ואחד.

המנוחה הפנימית, שהיא מנוחת שבת, היא הרבה הרבה מעבר לעולם החרות שאנו מכירים. השבת נקראת "יומא דנשמתא", וכשנשמת האדם נמצאת בגילוי, פעמים הוא עובד עם הנשמה בלבד, ופעמים עם הגוף שהוא לבוש של הנשמה. בששת ימי המעשה עבודת האדם להלביש את גופו על נשמתו, ולזכך את הגוף ע"י עבודה עם הגוף. בשבת העבודה היא: "יומא דנשמתא" - זהו עולם של דבקות מוחלטת!

אבל כל זמן שאדם לא עבר את פסח, שעניינו חרות של הנשמה, יציאת הגוף מן הנשמה - אין מקום למנוחה אמיתית. המנוחה היא תולדה מהימצאות הנשמה בגילוי. לאחר שישנה בחינה של "פשוט גוף מעל נשמתך" והנשמה נמצאת בגילוי - אז שייך להניח ["מנוחה" מלשון להניח] את הגוף בצד ולנוח.

אבל להשתמש עם המושג חרות לצרכי הגוף, ולהכליל זאת בכלל מנוחה - זהו ערבוב שורשי של המושגים.

תשובה אמיתית להשתחרר מכבלי החומר

עתה נחזור לנקודה האמורה לעיל. כפי שביארנו, רוצים אנו לקבל מהמועדים את הצורה, את הכיוון של הדברים. אם כן, הנקודה הראשונה שמתגלה בענין יציאת ממצרים היא, ש"לא הספיק בצקם להחמיץ", והם יצאו משם עם "לחם עוני".

ולכאורה למאי נפק"מ עם איזה לחם יצאו בני ישראל ממצרים?

אמנם, כיון שהחג נקרא "חג המצות", ונקרא גם "זמן חרותנו", הרי בפנימיות ודאי ששני עניינים אלו שייכי להדדי, כלומר: המצה מלמדת אותנו כיצד מגיעים לחרות. אכילת המצה היא הוראה פנימית לנפש האדם, שהשגת התכלית - כניסה לעולם של נשמה - צריכה להיעשות ראשית כל ע"י התפשטות מעולם החומר.

כל זמן שהיו בני ישראל במצרים, היו משועבדים "בחומר ובלבנים", כלומר שה"לבנים", הבנין, היה מבנין של חומר, זוהי בחינה של מצרים, של מיצר, של גוף. הכניסה הראשונה לעולם של רוחניות היא היציאה מעולם החומר, מההתעסקות בחומר, וכניסה למהלך של אכילת מצה, של "פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה". כך זוכים להיכנס לעולם של רוחניות.

בכל המועדים יש מצוה של שמחה. ומהי השמחה בחרות שבפסח?

חרות שבאה בלי שמחה, היא מיניה וביה איננה חרות. הרצון של האדם לצאת מהגשמיות ולהיכנס לעולם רוחני, צריך לנבוע לא מרצון להשיג השגות, מדרגות וכו', אלא מאותה הכרה שמחמתה יצאו בני ישראל ממצרים. הסיבה הראשונה שהביאה את בני ישראל לרצות לצאת ממצרים, היתה כי המיצר לחץ אותם, המיצר העיקר עליהם, הוא הפריע להם בנפשם.

כשם שבגוף הגשמי, כשאדם עובד קשה, הרי שהרצון להפסיק לעבוד נובע מחמת הלחץ הגופני שמתיש את הגוף - כך גם ברוחניות, הרצון של האדם לצאת מעולם החומר ולהיכנס לעולם הרוח אינו צריך לנבוע רק מחמת ההכרה שהעולם הרוחני הוא דבר טוב. הוא מאמין לחז"ל שהוא טוב והוא משתוקק לזה. אלא ראשית כל עליו להרגיש שחיינו בעולם החומר הם בבחינת "ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים"!

כל זמן שאדם אינו מרגיש שחיי בתוך החומר הם בחינה של "בפרך", בחינה של "וימררו את חייהם" - אין בו רצון אמיתי לצאת מהגלות לגאולה. וכשאין רצון אמיתי לצאת מהגלות, ממילא לא שייך להיגאל!

בנקודה זו, שונה הגאולה הרוחנית מהגאולה הגשמית. עבד שנמצא בגלות ואינו רוצה כל כך לצאת ממנה, אם הוציאוהו משם - הרי סוכ"ס הוא נעשה בן חורין. ברוחניות לעומת זאת המהלך שונה. הרי מדובר כאן ביציאת הנפש ממאסר החומר. אם אין רצון לצאת, במילים פשוטות הנפש נשארת מקושרת לחומר, ואם היא נשארת מקושרת, ממילא אין כאן יציאה ואין כאן חרות.

ההכרה הראשונה, אם כן, שאדם נצרך לה על מנת להיכנס לעבודת ה' באמת, היא שכל חייו הם בבחינת "ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך", שהמיצר של הגוף הוא מיצר מפרך. עליו להרגיש את התשוקה האמיתית להשתחרר מכבלי החומר.

אחרי כן צריך לבוא מהלך נוסף של "ויזעקו ותעל שוועתם". הקב"ה השביע את כנסת ישראל שלא ידחקו את הקץ: "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ" (שה"ש ב, ז). אין עבודה לצאת מהגלות לבד. לצאת מהגלות ניתן רק ברצון הבורא ית', ולכן מוכרח שיקדם לזה ה"ויזעקו". זעקה זו נקודה הבוקעת ממעמקי הנפש. אם אין את הרגשת ה"בפרך", אם אין את הרגשת ה"וימררו" - לא שייך שתהיה לאדם זעקה פנימית אמיתית לצאת מהחומריות.

כל זמן שאין לאדם הרגשה שהוא נמצא בתוך מיצר אמיתי, והוא לא במהלך של בכי יומם ולילה - לאו דוקא בכי בעיניים, אלא בכי של הלב, כאב פנימי - על המצב בו הוא נמצא, אין טעם לנסות לבנות בנין.

הקב"ה יעזור לכולנו שנזכה כל אחד ואחד ראשית כל להכיר בשפלות מצבנו, להכיר שבלי קרבת אלוקים החיים אינם מציאות כלל, אלא דמיון גמור, והכרה זו תוליד בנו בעז"ה תשוקה אמיתית לצאת מחשכת הגלות אל אור הגאולה בקרוב בימינו, אמן.

- [פסח](#) [1]

Source: <http://bilvavi.net/shiur/פסח-004-זמןחרותנותסב>

Links

[1] <http://bilvavi.net/pesach>